Yrittäjyys, EU ja kansainvälinen kauppa
Wood Päivi

29.5.2023

U 7/2023

Kriittiset raaka-aineet

Elinkeinoelämän keskusliitto ry (EK) kiittää mahdollisuudesta antaa kirjallinen asiantuntijalausunto ja tulla kuulluksi Valtioneuvoston kirjelmästä liittyen komission tiedonantoon ja komission ehdotukseen asetukseksi kriittisistä raaka-aineista.

EK:n näkemyksen mukaan komission lainsäädäntöehdotus kriittisistä raaka-aineista on tärkeä vihreän siirtymän edistämiseksi, EU:n taloudellisen resilienssin kasvattamiseksi sekä haitallisten riippuvuuksien vähentämiseksi. EK pitää hyvänä, että komission ehdotuksessa on asetettu tavoitteita kriittisten raaka-aineiden louhintaan, käsittelyyn ja kierrätykseen. Pidämme myös hyvänä sitä, että komission ehdotuksella tavoitellaan unionin raaka-aineiden tuonnin monipuolistamista. EU:n on syytä jatkaa tehokkaasti sellaisten kauppasopimusten tekemistä kumppanimaiden kanssa, joilla pystytään turvaamaan ja myös vahvistamaan kriittisten raaka-aineiden saatavuutta.

Vaihtoehtoiset raaka-aineet ja kierrätys

EK suhtautuu myönteisesti komission ehdottamiin toimiin raaka-aineiden kierrätyksen edistämiseksi. Sen sijaan, että asetusehdotuksessa pyrittäisiin pelkästään turvaamaan kriittisten raaka-aineiden tarjonnan turvaaminen, ehdotuksen avulla tulisi edistää kiertotaloutta sekä vähentää raaka-aineiden kysyntää. Komission ehdottamat toimet raaka-aineiden kierrätykseen keskittyvät kuitenkin pääasiallisesti vain kestomagneetteihin. EK:n näkemyksen mukaan raaka-aineiden kierrätystä koskevien toimenpiteiden laajentaminen myös muihin raaka-ainerikkaisiin tuotteisiin, kuten litiumakkuihin, aurinkokennoihin sekä katalysaattoreihin olisi hyvä tuoda esiin osana Suomen kantaa.

EK:n näkemyksen mukaan ehdotuksella tulisi edistää myös vaihtoehtoisten raaka-aineiden sekä kierrätysteknologioiden kehittämistä ja käyttöönottoa. Komission ehdotus ei ota lainkaan huomioon vaihtoehtoisten raaka-aineiden merkitystä unionin kriisinsietokyvyn vahvistamisessa. Jätteen keräystä, lajittelua ja kierrätystä sekä korvaavia raaka-aineita edistävät hankkeet tulisi tunnustaa strategisiksi projekteiksi

samaan tapaan kuin kriittisten raaka-aineiden louhintaa ja jalostusta edistävät projektit. Esimerkiksi kierrätyslaitokset kärsivät samankaltaisista monimutkaisista ja pitkistä luvitusmenettelyistä kuin ensisijaisten raaka-aineiden louhintaan liittyvät hankkeet. EK toivoo, että tämä heijastuisi Suomen kannassa, siten että strategisten hankkeiden tunnustamiseen liittyvät kriteerit, jotka on esitetty artiklassa 5 ja liitteessä III, muotoillaan siten, että tukevat tätä tavoitetta.

EK pitää hyvänä, että Suomen kannassa on tuotu esille kiertotalouden ratkaisujen merkitys uusien liiketoimintamahdollisuuksien edistämisessä. EK suhtautuu myönteisesti ehdotettuihin toimenpiteisiin, joilla kannustetaan jäsenmaita edistämään kierrätetyn materiaalin hyödyntämistä tuotantoprosesseissa (Art. 25). Artiklan 25 muotoilua voisi kuitenkin vahvistaa siten, että jäsenvaltiot olisivat velvoitettuja ottamaan huomioon myös vaihtoehtoiset raaka-aineet julkisissa hankinnoissa. Tämän lisäksi on erittäin tärkeää, että asetusehdotuksen kiertotaloustoimenpiteet eivät jää puhtaasti vain kansalliselle tasolle. EK:n näkemyksen mukaan kiertotalouden toimenpiteiden tulee edistää yleiseurooppalaista lähestymistapaa kierrätysteknologioiden kehittämisessä, materiaalitehokkuuden parantamisessa sekä vaihtoehtoisten raaka-aineiden kehityksessä ja käyttöönotossa. Relevantin tiedon ja parhaiden käytänteiden jakaminen jäsenmaiden kesken on olennaista. Tämän lisäksi asetusehdotuksen tulisi kannustaa yhteiseurooppalaisiin hankkeisiin.

Luvitusprosessit

Luvitusprosessien ennakoitavuus ja sujuvuus ovat olennaisia edellytyksiä suotuisalle investointiympäristölle. EK suhtautuu myönteisesti komission tavoitteeseen nopeuttaa hankkeiden lupamenettelyjä. EU-tason tavoitteet luvitusprosessien kestolle sekä yhden luukun periaate ovat kannatettavia. On kuitenkin tärkeää, että yksityiskohtaisemmat säännöt hallinnollisista rakenteista jätetään kansallisen toimivallan piiriin ja että lupamenettelyjä koskevat säännöt takaavat jäsenmaille riittävän joustavuuden toteuttaa asetetut tavoitteet kansallisiin järjestelmiin sopivimmalla tavalla. Lainsäädännön ymmärrettävyyden ja koherenttiuden vuoksi on tärkeää, että luvitusta koskevat lainsäädäntökappaleet, joista neuvotellaan EU-tasolla ovat keskenään yhdenmukaisia. Luvitusta koskevien sääntöjen yhdenmukaisuus esimerkiksi eurooppalaista nettonollateollisuutta koskevan säädöksen kanssa on olennaista.

Yrityksiltä kerättävät tiedot

EK suhtautuu myönteisesti komission ehdottamiin toimenpiteisiin tiedon saatavuuden parantamiseksi kierrätettävistä raaka-aineista. On kuitenkin tärkeää varmistaa, että artiklan 27 mukaiset tiedon saatavuutta koskevat vaatimukset eivät aiheuta liian suurta hallinnollista taakkaa yrityksille. Lisäksi on tärkeää tunnistaa, että tietopohja tulee jäämään vajavaiseksi koska rajauksen ulkopuolelle tulee jäämään iso määrä yrityksiä,

jotka valmistavat kriittisiä tuotteita. Ajantasaisen tiedon saatavuuden varmistaminen yli 10 vuoden ajan myös maksukyvyttömyyden tai toiminnan lopettamisen jälkeen ei tule langeta yritysten, etenkään pk-yritysten, vastuulle. Lisäksi tulevissa neuvotteluissa on olennaista varmistaa, että kriittisiä raaka-aineita koskeva ehdotus kehittyy käsi kädessä muiden olennaisten säännöksien kuten Ecodesign-asetuksen kanssa.

Toimikunta

Asetusehdotuksen tavoitteiden saavuttaminen edellyttää tehokasta yhteistyötä yksityisen ja julkisen sektorin välillä. Teollisuuden toimijoilla on keskeinen rooli asetettujen tavoitteiden saavuttamisessa. Täten on olennaista, että taloudelliset toimijat ovat mukana Euroopan kriittisiä raaka-aineita käsittelevän toimikunnan kokoonpanossa ja toiminnassa (Art. 35).

Kunnioittavasti

Elinkeinoelämän keskusliitto EK
Yrittäjyys, EU ja kansainvälinen kauppa

Vuorio Petri
Johtaja